

Aterratge forçós

Créixer menys, però millor: aquesta podria ser una recepta vàlida per a l'economia balear de l'any vinent, de manera que les estadístiques ja no exposin creixements del PIB del 7,1%, com el del 1999, sinó creixements més moderats, al voltant del 3,9%, el 2000, i del 3,3%, el 2001, segons preveu la Confederació d'Associacions Empresariales de Balears.

Aquest alentiment deixarà pas a un creixement més fàcil de gestionar i permetrà d'esmenar amb més serenitat els errors comesos durant l'eufòria d'aquests últims anys. I és que segons el director general d'Economia, Antoni Montserrat, a les Balears l'economia ha anat excessivament bé i ara es necessita desesperadament alentir aquest ritme perquè duri molt més.

L'exemple més clar dels excessos duts a terme aquests últims anys, l'ofereix la construcció, amb creixements superiors al 9%, fet que s'ha traduït en un consum excessiu del territori i dels recursos naturals (els més prudents diuen que aquests darrers tres anys a les Balears s'ha edificat tant com s'havia previst per a deu anys) i que ha esperonat l'arribada constant de població immigrada.

Segons Montserrat, les Balears fa tres anys que creixen en altes a la seguretat social, a raó de 25.000 treballadors anuals, quan la nostra població només pot incorporar al mercat uns 5.000 treballadors l'any: "Això vol dir que hem hagut d'importar més de 50.000 persones aquests últims tres anys".

Els desequilibris que ara han de compensar les Balears no solament tenen a veure amb el mercat de treball i amb el consum de recursos, sinó també amb els plans d'inversió de les empreses privades, alguns dels quals són massa ambiciosos i difícils de finançar. Miquel Alenyà, economista i sots-director general d'Obra Social i Cultural i de Recursos Humans de Sa Nostra, reconeix que, en l'economia balear, comencen a observar-s'hi dificultats en empreses amb

manca de solvència i de professionalitat, que han treballat aquests darrers quatre anys a l'empara de l'eufòria econòmica, sense que les mancances donassin lloc a problemes de gestió. "Però els problemes apareixen ara, quan baixa el ritme de creixement, especialment a les empreses creades més amb ànim especulatiu que no productiu, en sectors com ara construcció i serveis", diu Alenyà.

Per més que es refredi el creixement econòmic, no hi haurà una expulsió de mà d'obra del mercat laboral de les Illes. Alenyà calcula que, fins i tot, si l'economia balear només creixia un 1% necessitaria unes 7.000 o 8.000 persones de fora per mantenir el sistema productiu. N'és la raó que la natalitat balear ha anat de baixa (de 13.000 naixements el 1973 a menys de 8.000 els anys 80).

Aquesta necessitat d'importar mà d'obra també mantindrà, segons els experts, un altre tret específic de l'economia balear: la precarietat laboral. Manuel Pellarda, secretari d'Acció Sindical de la UGT de les Balears, diu que els creixements econòmics viscuts fins ara són merament mercantilistes, mai no hi ha hagut polítiques de cohesió social. I, per demostrar-ho, recorda que les Balears són la comunitat amb l'índex de sinistralitat laboral de l'estat espanyol més elevat (el 1999, de cada mil treballadors, 104 van tenir un accident); "tenim la taxa de temporalitat més elevada -a les

empreses privades, prop del 53% dels treballadors tenen contracte temporal-; i l'activitat turística continua essent tan estacional que la desocupació a les Illes, entre els mesos d'octubre i abril, afecta el 18% de la població activa".

Diversificació econòmica. Tots aquests indicadors s'expliquen per l'elevada dependència que continua tenint l'economia balear del sector de serveis, malgrat els tímids esforços de diversificació econòmica. Per això, els sindicats continuaran reclamant durant el 2001 que comenci a planificar-se seriosament un pla de reindustrialització, aprofitant que durant el període 2000-2007 més del 70% del territori balear és subjecte de l'Objectiu 2 dels Fons Estructurals de la Unió Europea, pensat per a zones d'urgent reindustrialització.

El Govern balear ha posat en marxa campanyes de promoció del producte balear i de suport a la internacionalització de les poques fàbriques manufactureres que resten, però la diversificació econòmica no acaba de funcionar. L'administració balear haurà de continuar potenciant la indústria productiva del territori, que representa actualment prop del 5% del PIB i que dona feina a uns 25.000 treballadors. Fins ara s'ha aconseguit que el sector no perdés treballadors ni producció, però el desafiament és ara que la indústria creixi al mateix ritme que l'economia general, un 4%.

Potenciant la indústria i l'aplicació de noves tecnologies als sectors econòmics de les Illes s'actua de retruc en un dels mals crònics de les Balears: l'escassa formació dels treballadors. L'economia balear no ha necessitat tradicionalment gent preparada tècnicament, sinó més aviat treballadors amb sous baixos i poca qualificació. Segons dades d'Eurostat, un 70% de la població balear en edat laboral té un nivell baix de formació. Aconseguir que el mercat de treball illenc sigui capaç de demanar gent preparada tècnicament és un envit irrenun-

Les Balears han hagut d'importar més de 50.000 treballadors en tres anys, per les altes taxes de creixement.

cialable, especialment quan som a les portes de la nova economia, que pot aportar alternatives empresarials d'interès per a un territori tan limitat geogràficament com el balear. En aquest sentit, caldrà incorporar a marxes forçades les noves tecnologies en l'àmbit del comerç, dels serveis, de la indústria, la construcció...

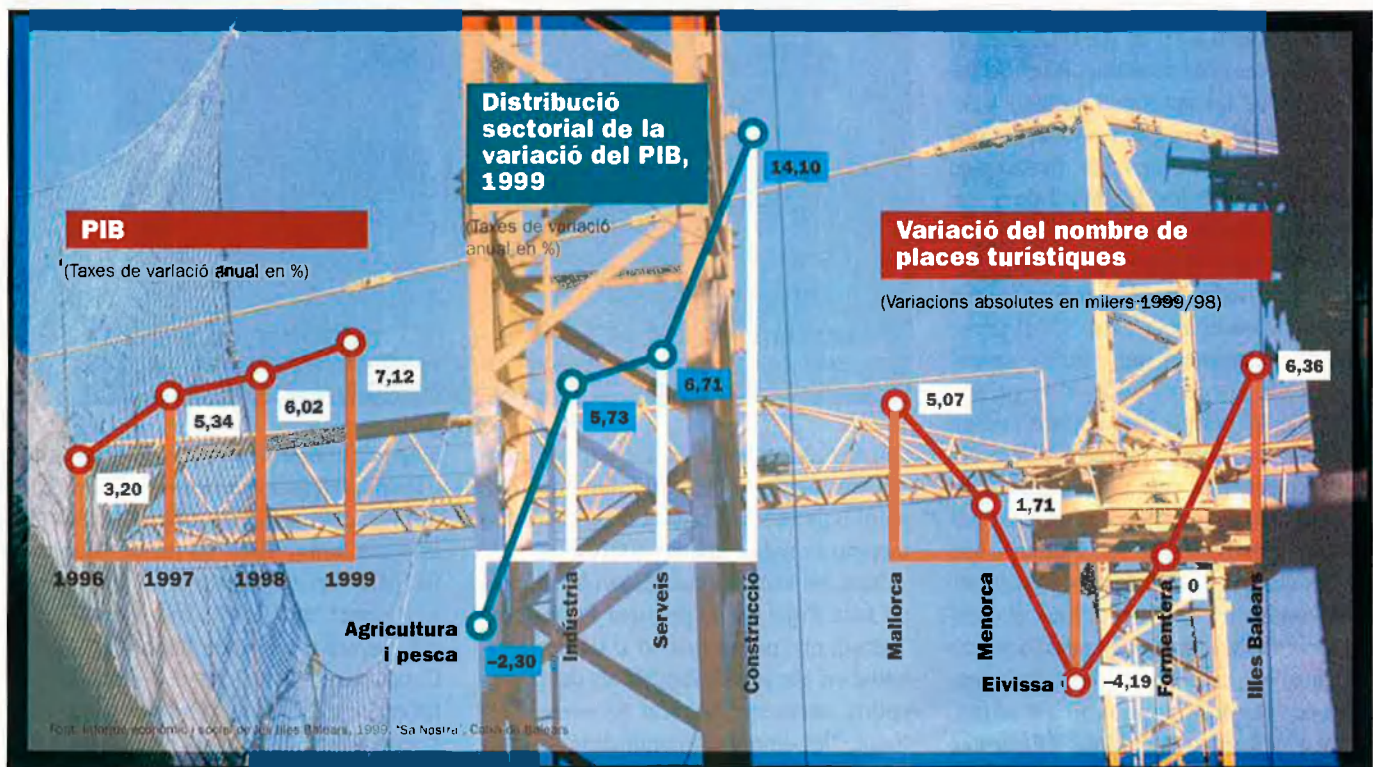
Però la diversificació també és necessària en el sector turístic, molt concentrat actualment en un turisme que abasta una franja d'edat de vint anys a quaranta, sobretot alemanys i britànics, d'un segment de renda mitjana o mitjana-baixa. A la lluita per superar l'esta-

que vénen el setembre a beure cervesa, o del turisme familiar de temporada alta".

Les Illes Balears van deixar fa temps de ser una destinació exòtica, i ara no poden competir en preu amb indrets turístics com Turquia o Tunísia; l'única alternativa que els resta és de millorar la qualitat dels serveis, un procés en què s'han invertit molts recursos des dels anys 90, però que n'exigeix encara més. Aquesta reconversió ha d'anar acompanyada de millores de les comunicacions, d'inversions en carreteres i en infraestructures de sanejament, però també

necessitam els 220.000 milions que hi ha de diferència, però sí que necessitam d'una manera imperiosa un augment de prop de 40.000 o 50.000 milions de pessetes anuals, que haurien d'anar a parar als ajuntaments, als consells i al Govern balear perquè puguin oferir unes prestacions mínimes acceptables". El 2001, quan es reobrirà la negociació del nou sistema de finançament de les comunitats autònomes serà el moment de posar els números sobre la taula.

En aquesta negociació tornarà a sortir que les Balears són el territori més ric en renda per càpita de l'estat espanyol,

cionalitat, cal afegir-n'hi més, com és ara la d'atreure més turisme mediterrani: italià, francès, portuguès..., i cal ampliar l'atractiu del mercat turístic balear amb activitats complementàries, des dels esports a la promoció del patrimoni cultural i artístic. Francesc Sastre, director de l'Escola Universitària de Turisme de la Universitat de les Illes Balears, assenyala que cada vegada és més difícil de parlar d'un producte únic, perquè el mercat s'ha segmentat molt: "No és igual parlar dels cicloturistes que vénen del gener a l'abril, que dels alemanys

d'una adequació dels serveis de les zones turístiques.

Aquestes inversions són difícils de tirar endavant per les dificultats econòmiques amb què topa el Govern balear (el pressupost que té per al 2001 s'acosta als 160.000 milions de pessetes) per mor d'un sistema de finançament que li deixa un marge d'intervenció molt escàs. Miquel Alenyà ha fet càlculs: "Els habitants de les Illes aporten a l'estat espanyol 300.000 milions de pessetes en impostos anuals i en reben 80.000 milions en transferències. Nosaltres no

una idea que el govern autonòmic rebutja (segons les últimes dades de l'INE del 1999, les Balears tenen la quarta posició en renda per càpita, darrere Madrid, Catalunya i Navarra), i la rebutja perquè oculta desequilibris econòmics i territorials importants, que es tradueixen en poblacions costaneres molt desenvolupades i en nuclis de població interiors amb dèficits elementals quant a comunicacions, aigua i amb taxes de creixement de població mínimes.

Bàrbara Amorós